

ABSZTRAKTKÖTET / ЗБІРНИК ТЕЗ / ABSTRACTS

Berehove, March 27-28, 2025

INNOVATÍV DIGITÁLIS MÓDSZEREK AZ OKTATÁS ÉS KUTATÁS TERÜLETÉN

Nemzetközi Tudományos-gyakorlati Konferencia

ІННОВАЦІЙНІ ЦИФРОВІ МЕТОДИ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ

Міжнародна науково-практична конференція

INNOVATIVE DIGITAL METHODS IN EDUCATION AND RESEARCH

International Scientific and Practical Conference

ІННОВАЦІЙНІ ЦИФРОВІ МЕТОДИ
В ГАЛУЗІ ОСВІТИ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2025 року

Збірник тез доповідей

INNOVATÍV DIGITÁLIS MÓDSZEREK
AZ OKTATÁS ÉS KUTATÁS TERÜLETÉN

Nemzetközi tudományos-gyakorlati konferencia
Beregszász, 2025. március 27–28.

Absztraktkötet

INNOVATIVE DIGITAL METHODS
IN EDUCATION AND RESEARCH

International scientific and practical conference
Berehove, 27–28 March 2025

Book of Conference Abstracts

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

INNOVATÍV DIGITÁLIS MÓDSZEREK AZ OKTATÁS ÉS KUTATÁS TERÜLETÉN

Nemzetközi tudományos-gyakorlati konferencia
Beregszász, 2025. március 27–28.

Absztraktkötet

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Beregszász
2025

A kiadvány 2025. március 27–28-án Beregszászban *Innovatív digitális módszerek az oktatás és kutatás területén* címmel megrendezett nemzetközi tudományos-gyakorlati konferencián elhangzott előadások absztraktjait tartalmazza. A konferencia anyagai széles körű kérdéseket ölelnek fel, amelyek az innovatív digitális módszerek és eszközök alkalmazásának legújabb trendjeinek használatával kapcsolatosak az oktatásban és a tudományban. Középpontjában a digitális technológiák tanulási folyamatba való integrálásának kihívásai és lehetőségei, valamint a kutatási módszerek fejlesztése álltak. A konferencia előadásainak összefoglalói különösen az iskolai és felsőoktatásban alkalmazott digitális technológiák bevezetését, a mesterséges intelligencia használatát, a módszertani innovációkat, az algebrai struktúrákat, a valószínűségszámítást és modellezést, valamint a digitális eszközök tudományos kutatásban való alkalmazását vizsgálják. A résztvevők megvitatták az innovatív oktatási módszerek alkalmazásával, a mesterséges intelligencia matematikaoktatásban való felhasználásával, a digitális technológiák oktatási folyamatba való integrációjával, valamint a felsőoktatási tantárgyak oktatási módszereinek fejlesztésével kapcsolatos aktuális kérdések megoldási megközelítéseit. Különös figyelmet fordítottak a pedagógiai kutatások modern tendenciáira és az oktatási programok korszerű hallgatói igényekhez való igazításának lehetőségeire. A konferenciát a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Matematika és Informatika Tanszéke, valamint a Hallgatók és Fiatal Kutatók Tudományos Egyesülete szervezte.

Elektronikus formában (PDF-fájlformátumban) történő kiadásra javasolta
a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2025. március 24., 2. számú jegyzőkönyv).

Kiadásra előkészítette a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Matematika és Informatika Tanszéke, valamint a Kiadói Részlege.

Szerkesztette:

*Kucsinka Katalin, Tiliscsák Olekszandr, Sztójka Miroszláv, Jakab Enikő,
Papp Gabriella és Daróci Ádám*

Műszaki szerkesztés: *Tiliscsák Olekszandr, Palinszky Alexandra és Dobos Sándor*

Korrektúra: *Gricza-Varcaba Ildikó és a szerzők*

Borítóterv: *Balog István*

ETO-besorolás: a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára

A kiadásért felel:

Dobos Sándor (a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kiadói Részlegének vezetője)

Az absztraktok tartalmáért és hitelességéért a szerzők viselik a felelősséget.

A szerzők álláspontja nem feltétlenül tükrözi a szerkesztők véleményét.

A konferenciát és a kiadvány elektronikus formában (PDF-fájlformátumban) történő
megjelentetését Magyarország Kormánya támogatta.

Kiadó: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (cím: 90 202 Beregszász, Kossuth tér 6. E-mail: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

ISBN 978-617-8143-36-7 (PDF)

© A szerzők, 2025

© A szerkesztők, 2025

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2025

ISKOLAI NYELVITÁJKÉP-KUTATÁSOK HATÁRON INNEN ÉS TÚL

KRISZTIÁN VÁRADI¹

Filológia Tanszék

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász, Ukrajna

Többynyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola

Pannon Egyetem, Veszprém, Magyarország

varadi.krisztian@kmf.org.ua

<https://kmf.uz.ua/hu/staff/varadi-krisztian/>

Az iskolák folyosóin és az osztálytermekben található feliratok és szimbólumok rengeteg információt árulnak el az adott régió vagy közösség nyelvi és társadalmi helyzetéről. Az iskolai nyelvitájkép-kutatásoknak az a célja, hogy az oktatási intézmények külső és belső tereiben megvizsgálják az egyes nyelvek megoszlását és szimbolikus dominanciáját, ezzel fényt derítve az oktatási intézmények "rejtett tanterveire" [1]. E fogalom alatt azokat az ideológiákat értjük, amelyeket nem tantárgyak keretében oktatnak, mégis fontos szerepet játszanak a felnövekvő generáció világszemléletének és attitűdjeinek alakításában [6]. Rejtett tanterv lehet például az, hogy a magyarországi iskolákban az idegennyelv-órákon csak a brit angolt tekintik követendőnek, ezért az Egyesült Királyság zászlaját függesztik ki az idegennyelv-szaktantermekben. Az amerikai angolt sokkal kevésbé értékeli, nem fordítanak rá figyelmet az órákon [13]. Finnországban sokkal elfogadottabbak az eltérő nyelvváltozatok iránt, mivel a tanárok az oktatási folyamat során azonos szinten értékeli a brit és az amerikai angolt is [14]. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a magyarországi iskolák sokkal inkább sztenderdközpontúak az idegennyelv-oktatás terén.

Hasonló helyzetet tapasztalhatunk a magyar nyelv oktatásában is. Az osztálytermek falain található nyelvtani szemléltető, a helyes igeragozást sulykoló táblázatok és a nyelvjárások szinte teljes mellőzése mind arra utaló jelek, hogy a magyar iskolákban a sztenderd nyelvváltozatot tekintik elsődleges fontosságúnak [3]. A határon túli iskolákban ez egy különösen jól vizsgálható jelenség, hiszen ezekben az oktatási intézményekben számos nyelv és nyelvváltozat jut szerephez a nyilvános térben: a magyar mint anyanyelv, a regionális nyelvváltozat mint az otthon nyelve, az adott ország hivatalos államnyelve (pl. ukrán), valamint az angol, német

¹ A Kulturális és Innovációs Minisztérium 2024-2.1.1-EKÖP kódszámú Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

és egyéb idegen nyelvek. A leggyakoribb kutatási irány a kisebbségi és többségi nyelvek előfordulási gyakoriságának a vizsgálata, külön kitérve a formális (fentről lefelé ható, *top-down*) és az informális (alulról felfelé ható, *bottom-up*) jelzések nyelvhasználatára [4]. Az előbbi kategóriába azok a nyelvitájkép-elemek tartoznak, amelyek tartalmát és kihelyezését különböző állami szervek, minisztériumok, helyi önkormányzatok vagy az iskola vezetői szabályozzák (pl. intézményi névtáblák, hivatalos értesítések, jogi dokumentumok). Az utóbbi kategóriába soroljuk a kevésbé ellenőrzött feliratokat és dekorációkat, amelyek nincsenek semmilyen jogszabály vagy törvényi előírás által szabályozva (pl. a diákok versei, rajzai). A határon túli nyelvitájkép-kutatók általában arra a következtetésre jutnak, hogy a fentről lefelé ható jelzéseken az államnyelv és a párhuzamos kétnyelvűség jut nagyobb szerephez, míg az alulról felfelé irányuló kiírások között sokkal gyakrabban találkozhatunk magyar egynyelvű jelzésekkel [17].

Az iskolai nyelvi tájképek vizsgálata jóval összetettebb annál, mint ahogy azt a legtöbben gondolják. Az iskolai dekorációk, szemléltetők és az egyéb feliratok fényképdokumentációjának elemzése révén rengeteg mindent megtudhatunk egy országban uralkodó nyelvpolitikai viszonyokról és az egyes nyelvekhez fűződő társadalmi attitűdökről. Ukrajnában például azokon a településeken, ahol a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek aránya eléggé szignifikáns, lehetőség van az ukrán nyelvű szöveg alatt vagy tőle jobbra az adott kisebbség nyelvén is feltüntetni az oktatási intézmények nevét [7]. Az iskolai nyelvitájkép-kutatások során érdemes az idegenvezető módszer [15] segítségével interjúkat készítenünk a vizsgált intézményekben dolgozó tanárokkal és igazgatókkal, így jobban átláthatjuk az iskolák külső és belső tereiben uralkodó szimbolikus nyelvi hierarchiát. A család után az iskola tölti be a legfontosabb szerepet a gyerekek nyelvi szocializációjában, így kiemelt szerepet kell szentelni az oktatási intézmények nyelvhasználati szempontú elemzésének.

Kárpátalján még viszonylag kezdeti stádiumban jár az iskolai nyelvi tájképek vizsgálata, viszont Romániában már számos kutatás készült az erdélyi, különösen a székelyföldi magyar iskolák nyelvi tájképéről. Az 1989-es román rendszerváltás utáni változásokat dokumentálják a kutatók, hiszen ekkortól kezdtek el megjelenni az oktatási intézményekben a román mellett a magyar feliratok és nemzeti szimbólumok is [16]. Többféle elemzési szempontrendszert is kidolgoztak már az erdélyi magyar iskolák kutatása során. Az egyik legérdekesebb a *schoolscape-mix* [5], amely négy tényezőt határoz meg az iskolai nyelvitájkép-elemek vizsgálatában. Ezek a marketing szemléletmódja alapján a 4P nevet kapták: 1) *people* (emberek, vagyis akik elhelyezték az adott jelzéseket); 2) *product* (termékek, azaz a

nyelvitájkép-elemek jellege); 3) *place* (hely, vagyis mennyire vannak domináns helyen elhelyezve); 4) *period* (periódus, mivel a jelzések élettartamuk szerint lehetnek állandóak, hosszú távúak vagy rövid távúak).

A felvidéki magyar iskolákban jogszabály írja elő, hogy az osztályterekben kötelező kihelyezni a szlovák himnusz, zászlót és az alkotmány preambuláját [10]. Néha ezt a tanárok úgy oldják meg, hogy részben eltakarják őket egy növényvel vagy szemléltetővel, illetve magyar nemzeti jelképeket ábrázoló oktatóanyagokat szereznek be. Felvidékről származik a funkcionális szinteződés modellje [2], amely arra utal, hogy az iskolák nyelvi tájképét négy szintre kell osztani aszerint, hogy mekkora célközönséget érnek el az adott szinten megjelenő tájképelemek: 1) mikrostruktúra (osztályterem); 2) mezostruktúra (folyosók); 3) makrostruktúra (külső falak); 4) megaszkála (az iskola weboldala) [8].

Ezekhez az elemzési módszerekhez társulnak még a virtuális iskolai nyelvitájkép-vizsgálatok is, amelyek az oktatási intézmények hivatalos weboldalait és közösségimédia-oldalait vizsgálják nyelvészeti és tartalmi szempontból. A koronavírus-járvány idején például népszerű volt a járványhelyzettel kapcsolatos bejegyzések elemzése [11], de vizsgálták már Kárpátalja egyházi fenntartású iskoláinak weboldalait is [9]. Különösen érdekes azt is megvizsgálni, hogy milyen eltérés mutatkozik az egyházi és az állami iskolák nyelvi tájképe között, mivel az előbbieket kevésbé tartoznak állami szabályozás alá [12].

Ahogy ezek a példák is mutatják, rengeteg lehetőség rejlik az iskolák nyelvi tájképeinek elemzésében. Mivel az iskolában eltöltött évek alatt a fiatalok a tanórákon kívül is nyelvi ideológiáknak vannak kitéve, ezért kiemelt jelentőséggel bír az oktatási intézményekben uralkodó nyelvhasználati jellegzetességek és bevett gyakorlatok felderítése. Emellett a határon túli iskolák vezetőinek többsége nincs tisztában a kisebbségi törvények által biztosított lehetőségekkel, így a nyelvitájkép-kutatók hozzájárulhatnak a kisebbségi nyelvek reprezentációjának növeléséhez a közintézményekben.

1. Amara, M. H. Palestinian schoolscapes in Israel. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*, **3** (2018), no. 7, 1–18. <https://doi.org/10.1186/s40862-018-0047-1>
2. Balog F. *Két magyar tannyelvű iskola nyelvi tájképe a Rimaszombati járásban. Diplomamunka*. Selye János Egyetem, Komárom, 2023.
3. Bartha Cs., Laihonon P. és Szabó T. P. Nyelvi tájkép kisebbségben és többségben: Egy új kutatási területről. *Pro Minoritate*, **23** (2013), no. 3, 13–28.
4. Ben-Rafael, E., Shohamy, E., Amara, M. H. and Trumper-Hecht, N. Linguistic landscape as symbolic construction of the public space: The case of Israel. In: Gorter, D. (ed.), *Linguistic Landscape: A New Approach to Multilingualism*. Multilingual Matters, Bristol, 2006, 7–30. <https://doi.org/10.21832/9781853599170-002>
5. Biró, E. Learning schoolscapes in a minority setting. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*, **8** (2016), no. 2, 109–121. <https://doi.org/10.1515/ausp-2016-0021>

6. Biró, E. Nyelvek, iskolai nyelvi tájképek kisebbségi környezetben. In: Benő A. és Fazakas N. (szerk.), *Élőnyelvi kutatások és a dialektológia*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2017, 61–70.
7. Fedinec Cs. A nemzeti kisebbségekről (közösségekről) szóló ukrainai törvény: tartalmi elemzés. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, **25** (2023), no. 2, 3–26.
8. Istók B., Lőrincz G. és Török T. Módszertani megfontolások az iskolai és óvodai nyelvi tájkép kutatásához. In: Polgár A., Keserű J., Lőrincz G. és H. Nagy P. (szerk.), *Didicisse fideliter artes. Köszöntő kötet Szabó András tiszteletére*. Selye János Egyetem, Komárom, 2024, 235–262.
9. Karmacs Z. és Mészár K. Kárpátalja egyházi fenntartású iskoláinak virtuális nyelvi tájképe. *Acta Academiae Beregsiensis, Philologica*, **3** (2024), no. 2, 90–108. <https://doi.org/10.58423/2786-6726/2024-2-90-108>
10. Laihonon, P. and Szabó, T. P. Investigating visual practices in educational settings: Schoolscapes, language ideologies and organizational cultures. In: Martin-Jones M. and Martin D. (eds.), *Researching Multilingualism: Critical and Ethnographic Perspectives*. Routledge, London, 2017, 121–138.
11. Lőrincz G., Istók B. és N. Varagya Sz. A weboldalak szerepe a virtuális iskolai nyelvi tájképben. *Hungarológiai Közlemények*, **22** (2021), no. 1, 84–95. <https://doi.org/10.19090/hk.2021.1.84-95>
12. Puskás V. Iskolai nyelvi tájkép Nagyberegen. In: Nagy-Kolozsvári E. és Kovács Sz. (szerk.), *Multikulturalizmus és diverzitás a 21. században*. „RIK-U” Kft., Ungvár, 2018, 330–333.
13. Szabó T. P. Ágencia és a változatosság kezelése magyarországi iskolák nyelvi tájképében. In: Kozmács I. és Vančo I. (szerk.), *Sztenderd – nem sztenderd*. Antológia, Lakitelek, 2016, 231–242.
14. Szabó, T. P. Reflections on the schoolscape: Teachers on linguistic diversity in Hungary and Finland. In: Palander M., Riionheimo H. and Koivisto V. (eds.), *On the Border of Language and Dialect*. Finnish Literature Society, Helsinki, 2018, 156–190. <https://doi.org/10.21435/sflin.21>
15. Szabó, T. P. The management of diversity in schoolscapes: An analysis of Hungarian practices. *Apples – Journal of Applied Language Studies*, **9** (2015), no. 1, 23–51. <https://doi.org/10.17011/apples/2015090102>
16. Tódor E.-M. Hogyan hívogat az iskola? Vizuális nyelvhasználat az iskolában. *Magiszter*, **12** (2014), no. 4, 40–51.
17. Váradi, K., Hires-László, K. and Máté, R. Schoolscaping in a multilingual area: An example of a Hungarian college in Western Ukraine. *Sustainable Multilingualism*, **25** (2024), no. 1, 165–195. <https://doi.org/10.2478/sm-2024-0016>